

Pécsi Tudományegyetem
Nyelvtudományi Doktori Iskola
Alkalmazott Nyelvészeti Doktori Program

A 2001-ben alakult Nyelvtudományi Doktori Iskola Alkalmazott Nyelvészeti Programja már 1995 óta működik, s kezdettől fogva az alkalmazott nyelvészet szerteágazó interdiszciplináris szakterülete kutatói utánpótlásának biztosításához kíván hozzájárulni.

Az alkalmazott nyelvészet (mint “társadalmilag hasznos nyelvészet”) felhasználja a pszichológia, a pedagógia, a szociológia és egyéb alaptudományok eredményeit, és széles szakterületén interdiszciplináris kapcsolatban áll különféle tudományágakkal.

A nyelvvel kapcsolatos tudományos és fejlesztési törekvések közül programunk elsősorban az alkalmazott nyelvészet **nyelvpedagógiai, társadalmi és számítógépes nyelvészeti** vonatkozásait állítja középpontjába.

(1) A minden PhD-hallgató számára **kötelező** közös (alapozó) tantárgyak:

- Szociolingvisztika,
- Pszicholingvisztika
- Kognitív nyelvészet
- Alkalmazott formális nyelvészet
- Kutatásmódszertan
- Tudományos írás, előadás

(2) A tervezett kutatásban történő elmélyedéshez **választható** öt ösvény (5–5 tantárggyal):

– ***A magyar mint idegen / második nyelv (hungarológia)***,
amelynek keretében tematikánkban szerepel a külföldiek és a magyart származásnyelvként beszélő határon túliak, illetve szórványban élők nyelvpedagógiai kutatása, a magyarság kultúrájának átadásával kapcsolatos nyelvtervezési, nyelvfejlesztési, pedagógiai és interdiszciplináris feladatokra történő felkészülés, a nyelv és identitás összefüggéseinek, illetve a magyarságkép változatainak vizsgálata, a magyar művészet külföldi fogadtatása, a tipológiai és kognitív alapú kontrasztív nyelvészet, a társas-megismerő folyamatok pragmatikája, a nyelvtudás mérése és értékelése.

– ***Anyanyelvi nevelés (alkalmazott nyelvészet a magyar anyanyelvi oktatásban)***,
amelynek keretében az anyanyelvi nevelés elméleti alapjain túl a tanulók sajátosságainak (életkor, szociális-kulturális háttér, nyelvi zavarok, nyelvi kisebbségek) és a társadalmi elvárások szembesítésével, az anyanyelvi nevelési praxis eszköztárával (tanítási-tanulási, mérési-értékelési módszerek, taneszközök kritériumai) kutathatóak a nyelvi kommunikációs képességek fejlesztésének, illetve az aktuális nyelvészeti eredmények (pl. a generatív szintaxis) alkalmazhatóságának módjai, s ekként megalapozható a modern tananyagok fejlesztése és kipróbálása.

– ***Az idegennyelv-oktatásban alkalmazott nyelvészet***,
amelynek keretében megismerhetők a nyelvtudás fejlődésének és fejlesztésének kutatása területén az elmúlt két évtizedben érvényesülő, hazai és nemzetközi publikációkban tükröződő trendek, valamint a legfontosabb idegennyelv-tudást modellező és mérő

nyelvpedagógiai elméletek, a nyelvtudás elsajátítását és szintjét befolyásoló tényezők (különös tekintettel az egyéni különbségek nyelvtanulásban betöltött szerepére, az életkor és a nyelvtudás fejlődésére, a kognitív képességek hatására, az affektív tényezők, a környezet és interakciók szerepére, a nyelvek interakcióira), a fordítás és tolmácsolás, továbbá az interkulturális kommunikáció kérdései.

– ***Alkalmazott szociolingvisztika,***

amelynek keretében tematikánk középpontjában állnak: a nyelv és a társadalmi / nemzeti / kulturális identitás (különös tekintettel a kisebbségekre); azon kvalitatív és a kvantitatív kutatási módszerek, amelyek segítségével írott és beszélt nyelvi korpuszok elemezhetőek; a társadalmi és nyelvi változók kapcsolata a kritikai diskurzuselemzésben; a nyelvpolitikai és nyelvtervezési elméletek; Európa és az Európán kívüli országok nyelvpolitikájának tipológiája; nyelvi emberi jogok a nyelvpolitikában; globális nyelvpolitikai problémák; a pragmatikai kompetencia mibenléte.

– ***Formális és számítógépes nyelvészet,***

amelynek témakörei: formális grammatika- és automataelmélet alkalmazása a nyelvleírásban; formális szemantikai irányzatok (a pragmatika összeolvadása a formális szemantikával, illetve egy formális kognitív nyelvelmélet kialakulásának lehetőségei); a számítógépes nyelvészet legfontosabb alkalmazási területei, a nyelvtechnológia alapjai – adattárolás (korpuszok és adatbázisok), algoritmusok, számítógépes morfológia és helyesírás-ellenőrzés, ontológiák, szótárak, információ-visszakeresés és információkinyerés, számítógépes fordítás; a nyelvészeti programokhoz használatos számítógépes programnyelvek és tudás-modellező eszközök.

(3) Szabadon **választható** tantárgy (speciális kutatási területeken)